

Komentarji

k dnevnim dogodkom in
vprašanjem

Ves svet se krega in tepe. Nenapovedana japonska vojska na Kitajskem se je obnovila. Japanski militaristi okupirali Mandžurijo in zdaj prodirajo proti jugu. Japonska vlada vztraja, da to ni nobena vojna, samo "bandite" trebijo. Lina narodov nekaj gleda tja, cina in ni nič ne ukrene.

V Južni Ameriki je tudi vojna in več mesecev med republikama Kolumbija in Paragvajem. Grdo je klestijo v manjšem obsegu, da zunanji svet čisto prezira ta vav. Prosveta nič ne poroča o tej vojni, ker se ji ne zdi vredno; škoda prostora za vse puhtovščine.

V Evropi je še vedno vse neobe. Igradi izbruhnjejo vsak dan v Nemčiji, Španiji, Avstriji in zadnje dni na Irskem. V Jugoslaviji neprestano kipi. V hrvaški Liki je nekakšna vstaja in v Makedoniji ob bolgarski meji vedno pobijajo. Mussolini pa pošilja orožje in strelivo v Avstrijo, na Ograko, v Bolgarijo, Albanijo in menda tudi v Liko.

Nikjer ni formalno napovedane vojne, ampak vojna ali kakšna revolucija je malone povsod. Odkar ima krščanski svet Ligo narodov, se vojna ne sme napovedati, zato pa jo "butlegajo"—zar začnejo se streljati in pravilo: Tako se mi zabavamo . . .

Pri nas v Ameriki ni militarističnih akcij—razen v rudarskih distriktih—niti revolucije še ne vidimo nikjer, kljub temu je vse narobe. Amerika je v vojni s strašno depresijo, katero ji je napetil njen fini socialni red. Za tri leta se vrši pobijanje depresije, a še ni gotovo, če bo šlo in strašna je. To je vojna—vojna med ekonomsko in socialno blažnostjo na eni strani in ljudsko revščino na drugi.

Vsi ti konflikti imajo ekonomsko ozadje. Ne glede na to, koliko idealnih pretvez je v opredelju, popraaskajte te pretveze in pokažejo se ekonomski vzroki na dnu.

Pomoč za bedne brezposelne potuje po običajnih potih—korupcije in zlorabe. Vzemimo Chicago. Pritožb kar mrgoli.

Neki uradnik guvernerejeve pomožne komisije je povedal, da je v Chicagu na tisoče družin na podporni listi, ki ne potrebujejo pomoči. Največ je Ircev in tskih, ki imajo vpliv pri vladajoči politični mašini. Včeraj je še delal, danes je izgubil delo in jutri je že na javni podpori; dosti je tudi takih, ki delajo, pa prejemajo relief. Na drugi strani je na tisoče tujezemskih delavcev, ki so že leto ali dve leti brez dela, imajo velike družine—pa ne dobe nobene pomoči. Naseljence sploh odpravijo proč, kjer le morejo—in še se pritožujejo, da jim naseljenci odjedajo delo in kruh.

Omenjeni uradnik je povedal, da je bilo zadnje čase nekaj sprememb v določbah pomožne komisije. Odalej dobi vsak prosilec pomoči kreditno pismo, s katerim lahko dobi živila v vsaki prodajalni. Dalje je olajšano stanje onim starim revežem, ki so odvisni od sinov ali drugih sorodnikov; prej so taki moralni iti v zavod (shelter), drugače jim niso pomagali, odalej pa lahko ostanejo doma pri svojih in bodo deležni pomoči.

Mi ne vemo, koliko naših ljudi v Chicagu se je že zateklo za javno pomoč, niti ne vemo, kje so. Radi bi pa vedeli, kako jim postrežejo pri pomožni komisiji. Privatna dobrodelnost nas ne briga, zanima pa nas javna dobrodelnost, za katero vsi prispevajo na ta ali oni način. Ta dobrodelnost bi morala biti pošena—vidimo pa, da je takšna, kakršno je vse ameriško javno življenje: površna, zlorabljana, pristranska in nepoštena!

RAZNA MNENJA O SKRAJŠANJU DELOVNIKA

Krajši delovnik ne bo odpravil miserije, ako se ne uključi v Blackovo predlogo garancija o minimalni mesdi, pravijo kritiki

Washington, D. C. — (FP) — Blackova predloga, ki predvideva prisiljeno uveljavljenje trideset ur dela v tednu v privatnih industrijah te dežele, ne bo učinkovita kot sredstvo za restavriranje industrijskih aktivnosti, kar naj bi izsvlelo milijone ameriških delavcev iz miserije, ako kongres ne uključi v načrt garancije minimalnega mesečnega standarda. Ako ne pride do tega, tedaj bi usakoni- te Blackove predloge pomenila le legaliziranje Hoover-Teaglevske skeme delitve dela. Tega mnjenja so bili zastopniki delavstva in celo nekateri reprezentanti kapitala, ki so nastopili na zaslišanju pred senatnim pododsekom za justične zadeve.

Arthur Lovell, zakonodajni zastopnik bratovščine železnih kurjačev in strojevodij, je dejal, da ne verjame, da bi zvezno vrhovno sodišče proglasilo Blackovo predlogo za neustavno in slučajno, če bo sprejeta v kongresu. Opmnil je senatorje na okolnosti, v katerih je kongres pred leti adoptiral Adamsovo predlogo glede osamurnika na železnicah. To zakonodajo je vrhovno sodišče takoj proglasilo za ustavno. Lovell je izrazil mnjenje, da Blackov osnutek ni v navzkrižju s federalno ustavo.

Charles B. Rockwell, predsednik Collins & Aikman Corp., ki uposljuje krog pet tisoč delavcev v svojih tovarnah v Pennsylvaniji in Rhode Islandu, je dejal, da je bila brezposelnost v tekstilni industriji velika tudi pred krizo. Izrekel se je proti načrtu delitve dela, ker s tem se kupna sila ne poveča in ljudje ne morejo kupovati industrijskih produktov.

Austin P. Levy, predsednik Stillwater Worsted Mills, je dejal, da druge industrije ne morejo absorbirati odpuščenih tekstilnih delavcev, ker vse uvajajo moderne stroje, ki odpravljajo ročno delo. Tega procesa ni mogoče ustaviti, dokler ne pride do vladne regulacije industrijske produkcije.

Louis Weinstock, tajnik komisije za brezposelnostno zavarovanje in pomoč, je opozoril senatorje, da bo morala federalna vlada izdati najmanj eno milijardo dolarjev letno za oskrbo brezposelnih, ako se razmere ne bodo izboljšale, drugače so izgredi brezposelnih v velikih industrijskih središčih neizogibni.

Sovjeti disciplinirali "izdajalce" Moskva, 14. jan. — Centralni odbor komunistične stranke je posvaril Mihaila Tomskija in Aleksija Rikova, dva stara desničarja, da ju čaka "najstrožja disciplina", če se ne poboljšata. Oba sta člana vlade. Dalje je odbor izključil iz svoje srede podkomisarja za poljedelstvo Smirnova in vrgel iz vodstva stranke dva druga voditelja zaradi desničarskih tendenc.

Španski izgrediv noče biti konec

Madrid, 14. jan. — Krvavi spopadi med levicjarji in policijo v raznih mestih se ponavljajo. V okolici Cadiza se je 20 rebelnih kmetov zabarikadiralo v neki hiši. Policija je zažgala hišo in vseh 20 kmetov je zgorjelo. Kmetje so se med seboj tapili za zemljo, katero je republika vsela graščakom in objubila kmetom. Število mrtvih v izgredivih v tem tednu znaša okrog 80.

Naval v kongresu za inflacijo

Na dnevnem redu je načrt za izdajanje treh milijard novega denarja

Washington, D. C. — Šestdeset kongresnikov se je zadnji teden zedinilo za načrt "lahke inflacije". Načrt, ki bo predložen še te dni, določa, da vlada izda tri milijarde dolarjev novega denarja za kritje deficita in plačevanje svojih stroškov.

Kakor določa načrt dalje, ima novi denar sloneti na federalnih bondih, ki bodo izdani za enako vaoto, nosili bodo en odatotek obresti in dozore v desetih letih. Prva milijarda se izda v tridesetih dneh po sprejetju načrta, druga milijarda sledi v 60 dneh in tretja po 150 dneh, če v tem času ne porastejo cene blagu za 80 odstotkov povprečnosti iz let 1928-29.

Odpomoč farmerjem spot na dnevnem redu

Nižja kongresna zbornica sprejela nov načrt

Washington, D. C. — Zadnje dni je nižja kongresna zbornica sprejela nov načrt za odpomoč farmerjem. Načrt, ki je delo demokratov in novi predsednik Roosevelt ga podpira v principu, določa minimalne cene za pšenico, bombaž, tobak, riž, sirovo maslo, prašiče in "peanute". Razlika med temi in današnjimi cenami se poravnava iz davka, ki ga plačajo tovarnarji od blaga za farme, in sicer dobe razliko le oni farmerji, ki lahko dokažejo, da so znižali produkcijo za 20% letno. Minimalna cena za pšenico in riž je 75c bušelji, 9c za funt bombaža, 5c za funt prašiča žive vage in 26c za funt sirovega masla.

Vsa stvar je silno komplicirana in bo zahtevala pravcato policijsko armado za nadzorovanje farmerjev, dočim bo razlika med cenami znesla milijardo dolarjev in to vaoto bodo tovarnarji nedvomno odložili v cene svojih izdelkov. Načrt gre zdaj v senat in pričakuje se, da ga Hoover vetira, če bo sprejet.

ZAHTEVE ZA ZNIZANJE DOLGA FARMARJEM

Senator Bailey urgira inflacijo, ki naj bi rešila farmerje pred bankrotom

Washington, D. C. — (FP) — Da se je senat pričel zavedati resne krize, ki je neizogibna, če ne bodo dolgovi na farme, ki tirajo farmerje v bankrot, znižani, je razvidno iz zakonskega osnutka, ki ga je predložil v višji zbornici senator Bailey. Njegova predloga predvideva inflacijo dolarja, kar naj bi preprečilo evikcije farmerjev in zvišalo cene pridelkom. Ko je v svojem govoru poudaril zahtevo po inflaciji, so mu čestitali Borah, Swanson, Barkley, George in drugi senatorji, ki zastopajo poljedelske države.

Bailey je v svojem govoru opisal miserijo farmarkega prebivalstva in industrijskih delavcev, ki so bili vrženi na cesto v zadnjih treh letih depresije. Vzpostavitev zaposlenosti, je dejal Bailey, zavisi od prosperitete farmerjev.

"Ameriški življenski in mezni standard je izgubil a civilizacijo, katera ga je ustvarila," je rekel Bailey. "Ni ga več. Dolgovi ameriških farmerjev znašajo enajst milijard dolarjev in nimajo denarja za nakup obleke svojim družinam. Mi ne moremo smatrati takega položaja za civilizacijsko, kajti farmerji in brezposelni so brez vsake zaščite. Nobena vlada ne more pričakovati, da se bo vzdržala na krmilu, ako bo tolerirala take razmere."

"Ameriška vlada in vlade posameznih držav bi morale sklicati ekonomsko konferenco, ki naj bi sprejela ukrepe za ublažitev situacije. Države nimajo pravice razveljavljati privatnih pogodb, ki se nanašajo na dolgove, toda kongres lahko osvoji načrt inflacije."

Da je senator Bailey predložil osnutek glede inflacije dolarja, je zasluga farmarskih organizacij, ki so poslale svoje reprezentante v Washington, kjer so zahtevali redukcijo obresti in kapitala na farmeke dolgove. Izjavili so, da bodo vodili opo-

Verski konflikt v Jugoslaviji

Katoliški episkopat pozval vse katolike, naj zapuste sokolsko organizacijo

Belgrad, 14. jan. — Katoliški episkopat v Jugoslaviji je večeraj izdal manifest na katoličane s pozivom, da vsi izstopijo iz Sokola, kdor je član.

Sokol je uradna telovadna organizacija, ki ima nacionalistični program, zato katoliški episkopat smatra, da je ta organizacija "brezbožna" in katoličani ne smejo biti v njej.

Stvar izvira iz spora med Hrvatimi in Srbi. Hrvati so večinoma katoliki, Srbi pa pravoslavni. Zadnje čase je bilo več katoliških duhovnov aretiranih in obtoženih veleizdajstva.

Zbornica ovrgra Hooverjev veto filipinskega zakona

Več ko dve tretjini kongresnikov glasovalo proti predsedniku. Zdaj je senat na vrsti

Washington, D. C. — Predsednik Hoover je v petek vetiral zakon za osvoboditev Filipinskih otokov in nižja shornica je eno uro kasneje ovrgra veto z 274 proti 94 glasovom. Proti vetu je glasovalo več ko potrebni dve tretjini kongresnikov. Hooverjev veto je zdaj pred senatom, kjer pa pojde bolj trda, kajti tam so demokratje in republikanci enako razdeljeni in dvotretjinska večina se bo težko dobila.

Hoover utemeljuje svoj veto, da je zakon nevaren za Filipince in tudi za Združene države, ker lahke izzove vojno. Predsednik namiguje med vrsticami, da bo Japonska takoj napadla Filipine čim odpadejo od Amerike in Amerika bo prisiljena braniti svojo bivšo kolonijo v Aziji.

zicijo proti razlaščenju farmerjev, ki ne morejo plačati davkov niti obresti na dolgove, ker je cena poljskim pridelkom padla na tako nizko točko, da ne krije stroškov produkcije. Nekateri voditelji v kongresu menijo, da je v inflaciji dolarja delna pomoč za farmerje, ki se nahajajo že na robu bankrota.

KAMPANJA ZA POMOČ BREZPOSELNIH

Dobrodelni delavci opisali miserijo v velikih industrijskih središčih na zaslišanju pred senatnim odsekom

Washington, D. C. — (FP) — Senatorja LaFollette in Costigan, vodilna progresivca v višji kongresni zbornici, sta otvorila kampanjo, katere cilj je prisiliti kongres, da aproprira petsto milijonov dolarjev za podporanje žrtev brezposelnosti.

Načrt federalne pomoči, ki sta ga predložila na prejšnjem zasedanju kongresa, je bil poražen po kombinaciji reakcionarjev starih strank, ki je upoštevala nasvete predsednika Hooverja.

Od tistega časa se je marsikaj izpremenilo. Situacija je danes drugačna. Vršile so se splošne volitve, ki so rezultirale v strahovitem porazu Hooverjeve administracije. V dobi volilne kampanje so mnogi kongresniki in senatorji sponasali, da ljudstvo sahteva izdatno pomoč od federalne vlade. Izprevideli so, da so volilci naklonjeni takim zahtevam, kot jih je vsebovala Costigan-LaFolletteova predloga, čeprav so jih v Washingtonu označili za "radikalne". To je bil vzrok, da sta senatorja ponovno predložila načrt, ki predvideva apropriacijo \$500.000.000 za pobijanje bede. Zaslišanje o tem načrtu je sedaj v teku.

"Nahajamo se v sredi četrte tragične sime in položaj je danes obupnejši kot kdaj prej," je izjavil senator Costigan pri otvoritvi zaslišanja. "Nad dvajset milijonov delavcev je brezposelnih, mnogo milijonov drugih pa dela le par dni v tednu. Na vseh straneh vidimo trpljenje. Stradanje in bolelni ruki morajo in samospoštovanje."

"Značilno pri vsem tem je to, da veliko število političnih in industrijskih voditeljev noče priznati teh dejstev niti se ne zavedajo odgovornosti. Organizirani nočejo nikake učinkovite akcije za pobijanje miserije. Izgleda, da se vdajajo Husijam, da se bo prosperiteta vrnila brez vsake akcije s njihove strani."

Reprezentanti milošinskih organizacij in dobrodelni delavci iz vseh večjih ameriških industrijskih mest, ki so doslej nastopili pred senatnim odsekom, so poudarjali, da je federalna pomoč absolutno potrebna, ker so mestni ekidji za pobijanje bede izčrpani, na stotisoče družin pa se nahaja v veliki miseriji.

Farmarski moratorij v North Dakoti

Bismarck, N. Dak. — Tukajanja legislatura je sprejela moratorij za farmerje, katerim grozi rubežen zaradi zapadlih davkov. Država ne sme točiti farmerja zaradi zapadlih davkov do 31. decembra 1935.

33 rumunskih kmetov smrznalo

Bukarešta, 14. jan. — V zapadni Rumuniji so našli trupla 33 smrznjenih kmetov, katere je zalotil snežen vihar na poti v samotnih hribih.

Rumunska vlada pada

Bukarešta, 14. jan. — Premier Julij Manju se je spril s kraljem Karolom in podal je ostavko.

14.000 delavcev zastavkalo v Belgiji

Bruselj, 14. jan. — V distriktu Charleroi je bilo večeraj 10.000 rudarjev in 4000 kovinar- skih delavcev v 24-urni protestni stavki proti novim davkom.

Ko je leto 1932 korakalo . . . (Narisal Jerger.)

PROSVETA

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Pri rojakih v Penai

Hermine, Pa. — Na 6. januarja sem posetili naselbine Imperial, Cliff Mine in Moon Run. V vseh se slabo dela, kljub temu pa naši rojaki niso izgubili veselja za napredne liste kot sta Prosveta in Proletarec. Treba je le, da jih zastopnik večkrat obišče in opomni. Isti dan sem obiskal rojake tudi v mestu Clairtonu, daši jih je tam malo, vti pa so naročeni na omenjena dva lista in vsi so ponovili naročnino na Prosveto ter me traven tega še lepo pogostili in mi dali na pot dobro zakuško, zakar se jim iskreno zahvaljujem.

Frank Urbanija me je peljal na Brookton brezplačno, kjer sem se sestal z Johnom Žitnikom, ki me je obvestil, da sem prišel prepozno po naročnino, mesto tega pa je daroval 60c dnevniku v podporo. Za pokrije vozni stroškov pa mi je dal Mike Sobasnik iz Clairtona 26c. Ker ne sprejemam nobenega denarja od naših naročnikov, sem sklenil, da dodam jaz še 26c za vaš dnevnik, skupno vsoto z naročninami pa sem potem poslal listu. Hvala vsem, obenem pa se še priporočam vsem rojakom za naročnino in podporo, tako da bo pomoč našemu delavskemu dnevniku bolj izdatna. Vse, kar bom dobil, bom brez odbitka poslal na pristojno mesto.

Rojakinja Dernač iz Clairtona je ravno nameravala, da ureditku ušesa navlje, ker je Prosveto skrajšal. Pa se je dala pogovoriti. Povedal sem ji, da je zmanjšava le začasna. Ponočila je polletno naročnino in ostala zvesta naročnica po svojem umriem možu.

Z Brooktona sem šel v East Pittsburgh in v North Braddock, kjer pa ni bilo uspeha. Spomnil sem se naselbine Ambridge, stopil na poulično karo in že sem bil tam. Pri Tekatarjevih je bila zbrana večja družba rojakov in naročnikov dnevnika Prosvete. Gospodar me je povabil na kosilo, katero je pripravila njegova soproga. Hvala!

Tako sem prebil osmi dan tega leta med našimi rojaki v Penai. Ob 10. sem se odpeljal proti Pittsburghu in nato v okraj Westmoreland, od koder poročam prihodnjic.

Anton Zidansek....

Poročilo o smrti vojaka

Nanticoke, Pa. — Navadnemu trpinu ni treba plakati za minulim letom, kaj nam prinese tekoče leto je pa odvisno od razmer in tudi od nas samih. — V naselbinu Hanover je že itak redkim Slovencem smrt vzela Joseph Berganta, ki je bolehal tri leta. Preminil je 1. januarja v Nanticoke State bolnici. Pred tremi leti se je ponesrečil v rovu, pred smrtjo pa se je pridružil bolezni še vodenica, ki ga je ugonobila. Pokojni je bil svoje vrste čudak in ni saupal niti društvenim sobratom svojega denarja in čekov, vsled česar bo precej izgubljenega, društveni odbor pa ima sitnosti. Pri tem je treba upoštevati dejstvo, da je bil pokojnik v svetovni vojni, ki je na njem pustila trajne posledice.

Bergant se je rodil v vasi Yrše, občina Blagovca na Gorenjskem pred 43 leti. Tam zapušta dva brata, dve sestri in hčerko Tilko Lovrin. V Ameriko je prišel leta 1920. Tu in tam je podpiral delavske organizacije. Zadnje dneve svoje bolezni je bil velik reveš. Po nesreči v rovu se mu je zastropila kri in je mnogo trpel. Pogreb se je vrnil na 3. jan. iz hiše Johna Hojaka, kjer je bil pokojni na hrani, spalno sobo pa je imel pri nekem židu, ki je na sumu, da je odprl Bergantov kovček, iz katerega so baje isgnili kompenzacijski čeki za dobo treh mesecev in ena obleka, kot so ugotovili nekateri rojaki. Nasprotno slovo je prečital sobrat Mike Ferlin, tajnik društva 247 SSPJ, h kateremu je pokojnik spadal.

V treh mesecih smo izgubili tri rojake vsi trije počivajo skupaj in vsi trije so postali črte sedanjega sistema. Ohranimo jim trajen spomin! — Ko je Bergant ležal na mrtvaškem odru, je prišlo iz domovine pismo njegove hčerke, v katerem ga pro-

si pomoči. Oče spi... Na pomoč pa ji bo prišla naša dobra mati SSPJ, ki sveto očira solze srotam že mnoga leta. To je pač ponoven slučaj, kako nespodobno potrebno je, da so rojaki zavzorni pri tako dobri organizaciji kot je naša SSPJ, katere nudi poleg gnotne podpore tudi umsko hrano potom njenega vrlega dnevnika Prosvete. Rojaki, sezite se po našem delavskem dnevniku Prosveti in ostanite člani SSPJ, da boste preskrbljeni vi in vaši dragi v slučaju nesreče, bolezni ali smrti. Priporočam vsem okoliškim rojakom, da se bolj zanimajo za dnevnik Prosveto in da ga naročajo.

Henrik Petarič.

Smrtina kosa

Cleveland, O. — Pred kratkim sem dobila iz Elyja, Minn., žalostno obvestilo od mojega brata Petra Kršeta, da je tam preminila naša ljuba mati, Terenzija Krša, v visoki starosti 70 let, rojena Pajnič v vasi Bukovica pri Ribnici in omožena Krše v vasi Campe, fara Bodražica. Pokojnica je živea v Ameriki 30 let v Elyju, Minn., kjer zapušta soproga Petra Kršeta in sina Petra, v Clevelandu pa dva sinova, Paula in Franka, dve hčeri, Mary Francal in Jennie Kozina ter mnogo sorodnikov tu in v stari domovini. Pred leti je umrl sin John. Žalostni ostali: Peter Krše, soproga, Peter, Paul, Frank, Mary in Jennie, otroci. Naši ljubi materi bodi ohranjen trajen in blag spomin! Mary Francal, hči.

Umetniška šola in njena razstava

Cleveland, O. — Kmalu bo šest let, odkar smo Slovenci v Clevelandu imeli svojo prvo razstavo likovnih del umetnika H. G. Peruška. Štiri leta so potekla navidezno brez asdu. Prišla je tudi depresija in v njenih bolečinah se je rodila prva jugoslovanska šola moderne umetnosti v Ameriki. Podpril jo je gnotno od vseh strani — in SSPJ kot vedno ni izostala. Članstvo in drugi prijatelji šole in umetnosti so hvaloslovo beležili vsak korak od vsake strani za dobro stvar, kajti šola je imela nemalo nepotrebnih sebičnih sovražnikov.

Po dveh še nedokončanih letih stopa šola s dejansko prvo skupno razstavo pred javnost. Razstavi bosta pravzaprav dvoje: učencev in umetnika H. G. Peruška. Sed je arel in presoditi ga je treba, dali nam je v ponos in čast, dali lahko pričakujemo še večje uspehe od nje, ali naj vse skupaj kratkoma opazujemo. Clevelandski Art Museum je že privolil sprejeti tekom poletja v svoje tačaje nekaj učencev te šole, kar je lepo priznanje njenemu delu, njenim smernicam.

Direktorij Slov. nar. doma je dal na razpolago obe dvorani za štiri dni, in sicer od 8. do 11. feb. vključno. Končala se bo s velikim plesom in prosto zabavo. Društva vseh podpornih organizacij stopajo v akcijo, pomagajo dvojno: s oglasi in s pečevanjem vstopnin. Organizacije in druge ustanove pošiljajo oglase v lep razstavnih spominski program, da tako podpre šolo v toliko, da ji bo zagotovljena

eksistenca. Pevski zbori so pridno na delu na kratke nastope tekom razstave in ves odber s svojimi odseki pridno in marljivo rešuje svoje naloge. Listi, lokalni in zunanji, nudijo vso moralno pomoč s tem, da direktno pišejo v priloge razstave in priobčajo poslano. Tako da se lahko reče, da vse kar leze in gre, marljivo deluje, da bo uspeh čim večji.

SSPJ ima v Clevelandu nekako okrog pet tisoč članov. Ti lahko valiko storijo posamezno in potom društve. Če smemo računati na vspeščno prijaznost in dobro voljo, katero so dosledno pokazali do danes, tedaj bi bil uspeh zagotovljen, tudi če bi ne bilo nobenega drugega, ki pa prijazno konkurira, le do bo največ pomagal stvariti. Člani in društva so zelo aktivna, početivovaina, kar pomeni, da kriza gor kriza dol — storili bodo toliko, da bo spet presega škromno pričakovanje celokupnega odbora razstave jugoslovanske šole umetnosti.

Čitateljem Prosvete hočemo povdariti dneve 8. do 11. feb., da jih rezervirajo za poset razstavi — saj bodo itak vsa pota težem tisi dni vodila direktno v Slovenski narodni dom! Priporočamo, da sežejo po vstopnicah sakične plesne zabave, kajti na razpolago jih je le omejeno število in tudi zato, da se ne bo nihče hudoval nad odeskom, da ni bil pravočasno opozorjen nanje. Igral bo Tekavčev orkester, ki bo skrbel, da bodo lahko plesali vsi.

O razvoju predpriprav in drugem bo mo poročali najmanj enkrat na teden. Odsiv ameriških listov, njih mnenje in drugo, dobi posebno pažnjo, posebno pa zanimanje Art muzeja in drugih, ki vidijo v tej šoli največji kip jugoslovanske umetnosti v Clevelandu.

Ši mi, kako naj cenimo to udejatvovanje, to duševno razvedro in zabavo? Odgovor je kaj lahak! Pojdimo najprej sami s svojci na razstavo in ples, udeležimo dobro razpoloženje med drugimi, delujmo, da vsa društva in naši trgovci ter drugi zavodi uvrstijo svoje oglase in podporo v Spominaki program, drugo pa prepustimo delu listov, razstavnega odbora in SND.

Za publikacijski odsek.

Vinko Levstek, predsednik.

Mojemu očetu v spomin!

Hermine, Pa. — Prošlega oktobra je v Čez Soči pri Bovcu na Primorskem v 82. letu starosti preminil moj oče Tone Zornik, katerega sem sadnjič videl pred 30. leti, ko sem se po kratkem obisku vrnil v Nemčijo, od kjer sem poseje s tovarišem odrinil čez ocean v Ameriko, največ radi vojni priprav, o katerih sem čital v delavskem listu Arbeiter Zeitung. Da je bilo naše slovo zaveda vseh občancev, se razume, kajti vsi so prišli skupaj in nam želeli srečo med petjem in živahnim vrvenjem. Teško je bilo slovo od mojih staršev, od matere in očeta. Mati je slutila, da me sadnjič vidi, kar pa se meni ni sdalo, da bo res tako. Zogotavljal sem jo, da ji bom iz tujine lajše pomagal. Pred desetimi leti je umrla, stara 67 let. Med vojno si je v begunstvu na Kopača bolezen, ki ji je podlegla. Imela sta šest otrok, štiri hčere in dva sinu, ki sta v Ameriki. Prošlo poletje je očeta zadel mr-

tvoud, nakar je okreval, v oktobru pa je nenačakoma umrl.

Moj oče je bil strog vzgojevalec svoje družine. Učil nas je poštenja in opozarjal na čuvanje zdravja. Trde smo morali delati, vselej pa je privlekl v zaslužen počitek. Ko sem bil star 12 let, me je oče predstavil svojim vrstnikom, s katerimi je trgoval. Z njimi sem moral v gostilno in tam smo peli in bili vsaki. Pel sem prvi tenor, da kaj! Posledica: glavobol. Vrtu tega pa sem jih še dobil po grbi od očeta, ker sem pil vino! Moj oče je poznal pravo voljako disciplino, katero je rad izvajal v družini. Le dobri materi se je treba zahvaliti, ki je vselej tako izvajanje omilila. Oče je govoril, čital in pisal tri jezike: slovensko, nemško in italijansko. Zedaja dva se je naučil pri vojaki, kjer je bil za desetnika ("kaproli"). Tudi premozar je bil, in sicer v Leobnu, leta 1878 pa je bil kilcan v armado in odšel v Bosno v vojno, kjer se je nalezal revmatizma. Služil je kot čacar, potem pa v Dalmaciji kot redar ali policaj v Dubrovniku, česar pa se je kmalu naveličal.

Vrnivši se v svojo rodno vas se je oženil in si kupil hišo. Politi je delal doma pri raznih rokodelstvih, posimi pa je šel za šest mesecev na Gornje Stajersko, da je tako zaslužil za davke in svojo družino. Delo "tam gor" je bilo naporno; na hrbtni je moral nositi blago po snežnih hribih v slabem in dobrem vremenu. (To delo sem poseje sam skuil v letih 1896-97-98, ko sem moral s očetom, da me trenira. To so bila same leta trdega dela med tujim ljudstvom, katerih jezika nisam poznal.) Da očetu ni šlo vse gladko pri kupčiji, so pač poskrbeli njegovi kramarski konkurenti, ki so ga často pri oblasteh zatežili, da nima lošpca. Valed tega je bilo treba precej previdnosti.

Ker meni tako trgovanje ni prišlo, sem sklenil, da grem na Westfalstvo in Nemčijo k premozarjem — s ponarejenimi listi. Očetu to ni bilo všeč, pa sem se od matere in sester skrivoma poslovil in odšel vseno. Do takrat sem obvladal še precej namški jezik, pa se mi je poseje, da sem dobil dalo. Tri leta poseje sem prišel na obisk dostojno obleden in s hranilno-knjžico 1.000 kron! Oče se je z menoj pobotal in bil celo zadovoljen, da sem tako mlad pokazal, da smam samostojno živeti. Pred par leti sem mu pisal, naj pride sem na obisk, pa je ugotovil, da je prestar. Rad je čital in se zanimal za razne probleme, domače in druge. Še pred vojno sem mu pošiljal naše delavske liste, katerih sprva ni bil vesel, leto poseje pa se je že tako privadil, da me je mati obvestila, da očeta veselil, ker tudi njegov sin dopisuje v delavske liste.

Vojna in povojna doba je mnogo spreminila. Laške oblasti zatirajo naš živelj na naših rodnih tleh. Tako je bil tudi moj oče kilcan na zagovor pred sodnika, ki mu je zažugal, da mi mora pisati, naj mu nikar več ne pošiljam teh listov v Italijo. — Vsi izgovori niso nič izdali. Od takrat sem mu sem pa tam poslal še kakšen list v zavoju, več števil skupaj, ki so včasih ušle bistrim očem Mussolinijevih sužnjev. Kot so mi sporočili svojci, je bil očetov pogreb časten, kajti bil je splošovan med vsemi domačini. Spomin nanj bo ohranjen med nami trajno!

Letos 16. junija bo preteklo 80 let, odkar sem prijadral s prijateljem F. Piazotom (sedaj v Milwaukeeju) v isto mesto kot Molekov Tone Plesec, ki je opisan v njegovi knjigi "Dva svetova" (izdala Cankarjeva družba v Ljubljani). Precej tiate poti kot Plesec sem prehodil tudi jaz, daši se moje privatne življenske razmere precej razlikujejo od Pleščevih. Moja žena se strinja s politiko, ki jo zaledujem v delavskem gibanju. Želim tudi, da bi vsi naši rojaki končno osvobodili Markovo gnilo, da delavci nimamo ničesar izgubiti kot verige, pridobimo pa lahko vsa svet! Ako želite sami sebi dobro, pristopajte v soc. stranko, kjer boste imeli priliko spoznati resnico o delavskih vprašanjih, o krivičnem sistemu, krivični produkciji in distribuciji itd. Pomnite, da edino v organizaciji je moč. Naprej, torej, za pojančanje socialistične stranke v leto 1931! — Tone Zornik.

Brezlično zdravniško konzultacija

Angleški ladijski zdravnik in kirurg dr. Harris poroča v neki razpravi o zanimivih primerih zdravniških konzultacij na daljavo s pomočjo radija.

V splošnem velja pravilo, da mora zdravnik pacienta videti, če mu naj pomaga, a so izjemni primeri, ki se morajo zgoditi tam bolj, ker so danes že mnoge ladje opremljene z brezlično telegrafsko napravo, veliko manj pa jih je, ki imajo svojega zdravnika. Tako so parniku, na katerem se je vozil dr. Harris, sredi Atlantika sporočili, da je nekemu kurjaču odtrgalo roko, in so prosili za zdravniško pomoč. Nekoliko ur pozneje je bil Harris že na tem parniku in je poskrbel, da se ni kurjaču strcel inficiral.

V vseh primerih pa ne gre, tako razmeroma lahko. Tako se na Harrisovem parniku prejele nekoč brezlično brzojavko, da je na majhnem tovornem parniku, ki je plul iz Srednje Amerike v Evropo in je bil oddaljen 60 milj, neki mladi človek težko bolan. Vsako popoldne ima težko vročico, bljuva, v želodcu ga boli itd. Pred desetimi leti je bil operiran na slepiču. Vreme je bilo močno viharo; in tako Harris pri najboljši volji ni mogel do manjšega parnika. Ker mu ni bilo jasno, da-li gre za primer, ki spada v kirurgijo ali v internistično stroko, je zahteval najpodrobnejše podatke o bolnikovem stanju in način, kako ga zdravijo. Iz teh podrobnih podatkov pa tudi ni razvidel ničesar, kajti lahko bi šlo za želodčno oteklino, za posledico operacije na slepiču pred desetimi leti, za malarijo ali kakšno drugo infekcijsko bolezen. Situacija je bil na njegovi ladji neki snani kirurg, s katerim sta imela dolgo konferenco, a tudi brez stvarnega uspeha. Kirurg je bil seveda za operacijski postopek. Za vsak slučaj je Harris brzojavil, naj dajo bolniku vročo obkladko in kinina. Drug dan je zvedel, da gre bolniku, ki je delal kapitanu velike skrbi, še bolje. Nekoliko tednov poseje pa je doznal, da so se na brezlično brzojavke tega parnika oglašali zdravniki s večjih parnikov od vsopovsd in vsak je imel drugačno mnenje o bolezni in načinu zdravljenja. Zdravniku je pač težko presoditi dejanski stan, če nima bolnika pred seboj. Brezlična telegrafija v tej obliki torej ne more biti bogve kako koristna. Morda pa se bo njena vrednost dvignila, če jo bodo nekoč združili s izpopolnjeno televizijo.

HORMON PROTI ANEMIJU

Pri tako zvani perniciozni anemiji nastane med rdečimi krvnimi telesci in neznanih vzrokov veliko uničenje in organizem jih ne more nadomestiti v zadostni meri. Bolesni se konča običajno s smrtjo in dolgo časa ni so vedeli leka sanjo. Šele s uvedbo zaušivanja sirovih jeter kot lečila so naši izvrstno sredstvo proti temu slui.

Kmalu nato so doznali, da vsebuje tudi želodec zdravilne snovi in tako so začeli to malokrvnost lediti tudi s zaušivanjem prašičjih želodcev. Uspehi se bili isti kakor s jetri. V najnovejšem času so ugotovili, da trpijo pacienti s to boleznijo istočasno na težkih motnjah želodčnih funkcij. Želodec jim ne more producirati dovolj želodčnega soka. Vse je kazalo, da je v želodčnem obolenju pravi vzrok malokrvnosti. Sedaj se to domnevo potrdili neki ameriški raziskovalec, ki je iz normalnega želodčnega soka pridela neko snov, s katero se da malokrvnost odpraviti. Ta snov, ki ji je dal ime "adizin," je doslej neznan hormon, ki nastaja v želodcu, preprečuje uničenje rdečih krvnih teles in se pri zdravem človeku kopiči v jetrih.

Pojmanje

Ann Arbor, Mich. — V Prosveti s dne 23. dec. se je v mojem dopisu iz bolnice vrnila ne-ljuba pomota. Glasiti bi se moralo, da bolnik mora odgovarjati na zdravnikova vprašanja za deset in več let nazaj, ne pa da moja bolezen tega deset ali več let nazaj. — Maks Kozar.

Domač drobiž

Ponesrečil se je v tovarni Reading, Pa. — John Kariš, član društva št. 606 SSPJ, se je 9. t. m. poškodoval na nogah pri delu v tovarni. Je tudi član društva št. 26 SSPZ. Zdravniško oskrbo ima doma.

Rojaku Johnu Matetiču je umrl osemletni sinček za pljučnico. Bil je v mladinskem oddelku JSKJ.

Tridesetletnica

Calumet, Mich. — Slovensko-Hrvatska Zveza, podporna organizacija s sedežem tu, bo letos slavila tridesetletnico svojega obstanka. Krajevna društva te organizacije so večinoma v Michiganu in Minnesoti.

Pavia Lovše se vrne v Ameriko

Cleveland. — Kakor poročajo tukajšnji slovenski listi, pride letos Pavia Lovše, znana operna pevka, ponovno v Ameriko. Ne pride pa na pevsko turnejo, temveč obišče svetovno razstavo v Chicagu in le v par večjih naselbinah priredi koncert. Ob prvem obisku pred par leti si je ga. Lovšetova pridobila več prijateljev v Ameriki, ki jih zdaj obišče.

Smrti na farmah

Geneva, O. — Pred nekaj dnevi je umrl Joseph Jalovec, sin farmarja Mika Jalovca, star 20 let in rojen v Ameriki.

Umrl v Clevelandu

Cleveland. — Umrl je Jos. Cvelbar, star 76 let, samec, doma iz Germovelj pri Škofejanu. Povožil ga je avto. V Ameriki je bil 40 let in tu zapušta sestro in nekaj drugih sorodnikov.

V bolnišnici je umrla na posledicah operacije Rose Jerič, roj. Barbič, stara 50 let in doma iz Dobrave na Dolenjskem. Tu je živela 27 let in zapušta moža, dva sinova in štiri hčerke.

Druge nesreče

Joliet. — Na novo leto zjutraj je padel iz avtomobila Emil Štimac in se ubil. Star je bil 19 let in rojen tu.

Mrtvega so našli v njegovem stanovanju samca Franka Mihovarja.

Premirje med illinoiskim rudarji

Springfield, Ill. — Novi guvernator Horner je zadnji teden dosegel nekako premirje med dvema rudarskima unijama, ki sta v konfliktu v okraju Christian. Pridobil je voditelje nove unije, da prenehajo s piketiranjem, pristajati stare unije pa ne bodo več nadlegovali članov nove. Vsa specialna lokalna policija se razpusti in državna milica, ki ostane tamkaj, bo edina, ki ima policijsko oblast.

Kosmični žarki bodo gonila sila, pravi Piccard

Washington, D. C. — Prof. August Piccard, ki se je že dvakrat dvignil v balonu v stratosfero v Švici in ki je zdaj obiskal Ameriko, da tu nadaljuje svoje stratosferne polete, je zadnje dni napovedal, da bodo kosmični žarki prej ali slej porabna energija sveta. Kosmični žarki bodo gonila naše industrije in v transportna sredstva in proizvajali se bodo po zelo nizki ceni.

ŽELEZNA PETA

Jack London:

Socialni roman.—Prevel Ivan Vuk.

Teden pozneje je odločila pošta, da je list sam puntarske narave in je decela odgovodala njegovo razpošiljatev. To je bil strašen udar za socialistično propagando. "Apele" je obupaval. Sklenilo se je, dostavljati list naročnikom potem ekspresnih družb. Ali te so to odklonile. To je bil konec "Apele". Vendar še ne popolnoma. Založništvo "Apele" je hitelo, da pospeši izdajo očetove knjige. Dvajset tisoč izvodov knjige je bilo že v knjigovaznici in tiskarski stroji so jo tiskali še naprej. Ali kmalu na to, in brez svarila, je neke noči prišla tolpa ter med vihranjem ameriške zastave in petjem patriotičnih pesmi zažgala ves inventar "Apele" in ga tako uničila popolnoma.

Girard in Kansas sta bili mir ljubeči mesti. Nikdar ni bilo tam delavskih nemirov. "Apele" je plačeval enotne mezde. In v resnici je bil hrbtnica mesta, ker je dajal zaslužka stoterim moškim in ženskam. Niso bili to meščani girardski, iz kateri je bila sestavljena požigalska tolpa. Ta tolpa je bila, kakor da je izrasla iz zemlje in se zopet, ko je opravila svoje delo in nalogo, pogreznila v zemljo. Ernest je videl v tem dogodku usodne predznake.

"V Združenih državah je organizirana črna stotinja," je dejal. "To je začetek." Začelo se je. "Železna peta" je postala smela.

Tak je bil konec očetove knjige. Tekom časa smo videli še več činov "črne stotnje". Vsa teden je pošta temu ali onemu socialističnemu listu ustavila razpošiljatev in v več mestih je "črna stotinja" uničila socialistične tiskarne. Časopisi so seveda hvalili, primerno reaktivni politiki, gospodujoči razred in uničen socialističen tisk je bil lažljivo opisan in povzrojen, med tem ko se je "črna stotinja" slavilo kot resnične patriote in rešitelje družbe. Te laži in povtorbe so bile tiskane tako prepričujoče, da so celo razburjeni duhovniki s prižnice hvalili "črne stotnje", čeravno so obžalovali tako nasilje.

Zgodovina pa je hitela urno naprej. Jesenske volitve so stale pred durmi in Ernest je bil od socialistične stranke določen, da kandidira v kongres. Njegovi izgledi so bili ugodni. Stavka električne železnice v San Francisku je bila zlomljena in ravnotako stavka voznikov, ki je sledila tej stavki. Ta dva poraza sta bila zelo brdka za organizirane delavce. Vse obalne organizacije s svojimi zavezniki iz stavbne stroke so podpirale voznike in vsi so neslavno podlegli. Bila je to krvava stavka. Policijski pendreki so premlatili nešteto glav in seznam ubitih se je povziral, ko so zagovorile k temu že strojnice.

Vsled tega je bilo delavstvo sovražno in osveteljno. Porazeni na polju stavk so silili, da se osvetijo s politično akcijo. Svoje delavske organizacije so vzdržali na njih višini in to jim je dajalo moč v političnem boju, ki se je razvnel. Ernestovi izgledi, da bo izvoljen, so bili dan za dnevom večji. Dnevno se je izjavljalo vedno več organizacij, da oddajo svoje glasove socialistom in končno se je moral Ernest smejati, ko so celo pomočniki pogrebcev in skubači perutnine izjavili, da ga bodo volili.

Delavci so bili svojeglavni. Med tem ko so se pri socialističnih zborovanjih nakupili v ogromne množice, so bili za vabila politikov starih strank nedostopni. Govorniki starih strank so našli navadno prazne dvorane. Ako pa se je zgodilo, da so bile dvorane polne, so

bili govorniki tako sprejeti, da se je moralo pogostoma klicati policijo.

Razvoj je šilil naprej. Vzduh je trepetal dogodkov, ki so se dogajali ali ki so se bližali. Dežela je zabredla v trde čase, ki jih je zakrivila cela vrsta dobrih letin. Naporabljen preostanek se ni mogel prodati v inozemstvo, ali pa se je le z veliko težavo razpečal. Industrija je delala v omejenem razmerju, mnogo velikih tovarn je stalo, mezde so se zelo znižavale.

Tudi velika stavka strojnih delavcev je propadla. Dvestotisoč strojnih delavcev in petstotisoč zaveznikov kovinarske industrije je bilo v krvavi stavki, ki je potresla Združene države, premagano. Prave pravcate bitke so se odigrale z majhnimi armadami stavkocakov, katere so poslale na bojišče delodajalske zveze. "Črne stotnje" so se pojavljale v oddaljenejših krajih in uničevale lastnino. Vsled tega je bilo poslano stotisoč mož regularne vojske, da cel stvari naredi strašen konec. Cela vrsta delavskih voditeljev je bilo umorjenih, mnogo drugih obsojenih v ječe, medtem ko je s tisoči stavkujočih postopalo vojaštvo hujše, nego z živino.

Sedaj se je reklo krvaveti za dobre letine. Vsa tržišča so bila prenapolnjena; tržne cene so padle in pri splošnem padanju cen so padale mezde najhitreje. Radi industrialnih sporov je bila dežela pretresena. Tu in tam in povsod se je stavkalo. Kjer se pa to ni dogajalo, so podjetniki delavce odpustili. Časopisi so bili polni poročil o nasilstvih in krvoprelitjih. In povsod je bila vmes "črna stotinja". Puntji, požigi in razbijanje brez izbere so bili njeni čini. Vsa regularna armada je bila v pripravnosti, poklicana vsled delovanja "črne stotnje". Vsa mesta in kraji so bili, kakor kakšna obojevalna taborišča in delavce se je streljalo kakor pse. Iz velike armade bresposelnih so se zbirali stavkokazi. In če so bili stavkokazi progani od delavstva, so prišle vedno vojaške čete in pobijale delavce.

Tudi milica je bila tu. Dosedaj še ni bilo potrebe, poslužiti se tajnega zakona o milici. Mobilizirana je bila samo še regularna milica. In v tem času strahote se je na povelje vlade povečala regularna armada za stotisoč mož.

Nikdar še ni delavstvo pretrpelo tako strašnega poraza. Veliki vodje industrije, oligarhi, so glavno tržišče vrgli v vrzel, ki so jo povzročile boreče se delavske zveze. Te zveze so v resnici pripadale srednjemu stanu, ali sedaj, prisiljeni vsled trdih časov in propadajočih tržišč ter podpirani od velikih vodij industrije, so pripravili organiziranemu delavstvu strašen in odločujoč poraz. Zveza je bila močnejša. Ali to je bila zveza leva z jagnjetom. In srednji sloj je to dovolj kmalu poznal.

Delavstvo je bilo krvi in osavete žaljno, ali zdrobljeno. Težki časi sicer z njegovim porazom niso prenehali. Banke, celo najvažnejše pomožne moči oligarhije, so neprestano odgovodovale kredite. Postopaška grupa je spravila denarni trg v mešanico, v kateri so vrednosti papirji cele države padali do brezvrednosti. Iz vsega tega poloma in potopa je vstajala naraščajoča oligarhija, brezskrbno, neustrašeno in trdno. Njena mirnost in brezskrbnost je bila groza vzbujajoča. Ona ni porabljala samo svoje lastne ogromne moči, nego tudi vso finančno moč Združenih držav, da izvede svoje načrte.

(Dalje prihodnjak.)

Jaroslav Hašek: O. kr. policijski inspektor Wagner

Prav gotovo poznate starega policijskega e. kr. inspektorja Wagnerja. To je tisti gospod, ki se je tako silno odlikoval pri aretaciji roparja Miričke. Tako zvit in drzen je bil takrat, da je šel z njim kvartat, pri čemer je Mirička izgubil ves nagrabljeni denar.

In tedaj je Mirička storil nekaj, česar mu njegovi prijatelji nikoli ne odpuste. Šel je na policijsko upravo in se sam javil roki pravice. Dejal je, da mu je življenja in svobode dosti, zakaj že dva tedna ni imel v rokah poštene karte.

Gospod inspektor Wagner je imel dežurno službo ravno takrat, ko so pripeljali Miričko. Oba sta se začudeno pogledala in ropar je dejal:

"Jaz sem Mirička."

Policijski inspektor je malce zardel in trdo odvrnil:

"To sem že prej vedel."

Ko so detektivi Miričko odvedli, je policijski inspektor pomislil:

"Kako čudno naključje!"

Ko so čez dobro uro prišli častnikarji in se informirali o raznih posameznih tatvinah in drugih pustolovčinah, ki najbolj zanimajo široko javnost, je bil še povsem miren in je svečano dejal:

"Pišite!"

Najbrže ste čitali v časnikih, kako je policijski inspektor Wagner ugnal v kozji rog znane roparja Miričko in ga pri kvartanju tako obral, da bodo odkodovani vsi, ki jih je bil razbojnik okradel.

Motorno kolo, ki si ga je hotel inspektor Wagner s prigranin denarjem nabaviti, je šlo po vodi, toda tega v časnikih niso pisali, zakaj to je bila je Wagnerjeva skrivna želja med igro s njegovim elegantnim nasprotnikom.

Z motornim kolesom potemtakem ni bilo nič, zato mu je pa načelnik policije izrazil svoje priznanje in ga imenoval za upravnik policijskega muzeja, kar seveda ni bilo zvezano s povišanjem plače.

Ta služba mu je omogočila, da je bil v stalnem kontaktu s vsemi zvižacami zločinskega sveta.

Ko je policijski inspektor Wagner ogledoval te očarljive zbirke vitrihiv, dlet in vlomljenih blagajn, ko so se mu s sten izzivalno smehljali portreti raznih zločincev in so škilile vanj fotografije morilcev, tedaj se je ozrl okoli sebe in pomislil:

"Kako čudno naključje!"

Zbirke je bil tako vesel, da se kar ni mogel ločiti od albuma zločincev. To je bilo povod, da so na policijski upravi pričeli govoriti, kako se je stari Wagner iznova pričel igrati z zločinci.

V sobi, kjer je bila zbirka, je stal tudi naslanjač. V njem se

je pretegoval in ogledoval fotografije.

Včasih je bilo ališati, kako je sam pri sebi delal opazke:

"Poglej ga no, kakšen nos ima! In tale rilec! Poslušaj, stari lev, malo zob ti manjka, kalli!"

Vsi so ob takih prilikah vedeli, da je dobre volje in da bo kmalu stopil v pisarno ter dejal policijskem in detektivom:

"Fantje, pojdim!"

S tem se je pričela racija po sumljivih kavarnah, krčmah in mebiranih sobah.

Sam je temu pravil "lov na ljudi" in v resnici so se vračali zmerom kakor s kake afriške ekspedicije: pred seboj so gnali hordo temnih osebnosti, moških in žensk, ki so jih bili našli po sumljivih lokalih. Če komu izmed mimoidočih to ni bilo všeč, so pograbili še njega. Policijski nadinspektor Wagner se je pri tem vedel sila očarljivo. Vsakega je lepo potrepil po rami in mu prijazno dejal:

"Lepo vas prosim, izpopolnite naše vrste" — in pohod se je nadaljeval.

Potem je prišla na vrsto razdelitev nagrad, kakor so temu dejali. Vse zadržane so postavili v vrsto in gospod nadinspektor Wagner je pričel izbirati. Tako je na primer spet potrepil po rami kako poulično žensko in ji prijazno dejal:

"Gospodična, stranišče boste porihali." Tako je delil nagrade. Neka-

tere izmed zadržanih so kaznovali administrativno, druge pa so zaradi vlačuganja izročili sodišču.

Ko je vse zadržane na podoben način obdelal, je navadno dejal svojim zvestim:

"Vesten je treba biti, fantje!"

Neko noč je bila med zadržanimi mlada deklica. Inspektor Wagner se je ustavil pred njo — pogledala ga je s svojimi žalostnimi očmi.

"Gospodična, policijski muzej boste pospravili," ji je dejal.

Ko je popravila in očedila prah z vseh fotografij, jo je izpustil. Po njenem odhodu je pričel iznova ogledovati fotografije in namah se mu je ena izmed njih zazdel nekam znana. Pod fotografijo se je svetila policijska številka, poleg nje pa ime: "Katarina Berk."

To je bila fotografija znane sleparke Berkove, ki je bila na sunaj prav prijetno dekle.

"Kje sem jo neki videl?" je razmišljal e. kr. policijski inspektor Wagner in ko si je sliko drugič ogledal, mu je padlo na um, da je bila preklanjena deklica, ki je pred dvema urami pospravljala muzej, sama Katarina Berk.

S fotografijo v roki je stekel iz policijskega muzeja k detektivom.

"Fantje," je zakričal, "veste, kdo je bila deklica, ki nam je pravkar pospravljala muzej? Pogledajte!"

"Katarina Berk," so mu dejali. To, kar je domneval, se je uresničilo in on je svečano izjavil:

"Glejte, kdo drugi ko jaz jo je odkril! In ravnokar je bila še tukaj!"

Vsi so bili sila veseli, zakaj to je bil v resnici korak naprej do naslova načelnika detektivskega oddelka.

K areči je bil policijski šef toliko obziren in je dejal Wagnerju:

"Se eno tako-le, pa boste v resnici postali šef kriminalnega oddelka."

Dobričina Wagner je bil tako vesel, da je vedno iznova pregledoval fotografije in kadar mu je tista znana prišla pred oči, je zmerom vzkliknil:

"Kakšno naključje!"

Pri tem je bil silno zadovoljen, kakor da je bilo vse, kar je napravil, tako dobro, da ni moči bolje.

Priznati mu je treba — ves je bil v službi. Po obedu je mirno dremal v naslanjaču, nič mu ni bilo mar, kaj se doma prav za prav godi. Sicer pa, kaj ga je brigalo to, da ima njegova žena novo služkinjo?

Ko je to novo služkinjo prvičkrat videl, se mu je zdela nekam znana; zato niti opazil ni, da je ta služkinja nova oseba v družini.

Ko se je nekoč vrnil domov, so mu povedali, da je nova služkinja izgnila, z njo pa vse sreberne žilice in še marikatera dragocenost. Presenečen je bil v pravem pomenu besede in vzkliknil:

"Kako čudno naključje!"

Vsekako pa to naključje ni bilo eno izmed najbolj veselih v njegovem življenju.

"Kako se je pisala?" je ves razburjen vprašal. Soproga mu je odgovorila, da je po tem ni prav nič vprašala in da je najbrže on vzel njene dokumente. Ta izjava ga je razjela in ves srdit je dejal, da ga to prav čisto nič ne briga in da je to stvar gospodinjke.

Odšel je in prijavil dogodek

NAROČNIKI, POZOR!

Znamenje (Dec. 31, 1933) pomeni, da vam je naročnik potekel to dan. Posvetite se pravočasno, da vam list ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstopljen, kar ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstopljen ali celo zapuščeno. Pišite nam dopisno in navedite stari in novi naslov.

Naši postopki so vsi družinski tajniki in drugi ustrezni, pri katerih lahko plačate naročnino. Naročnina za celo leto je \$2.00 in za pol leta je \$1.00. Člani S.N.P.J. doplačajo \$1.00 za leto, za pol leta \$0.50. Za mesto Chicago in Clarno za leto \$1.50, za pol leta \$0.75, za leto \$0.50. Za Evropo stane za pol leta \$1.50, za leto pa \$3.00. Zbirke stane za Evropo \$1.75. Člani doplačajo ceno \$1.00 za poštnino. Naročnino lahko tudi vsaki pošljete na naslov:

Upravništvo "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago

Tudi mladina je bila na "pohodu lačnih" v Washingtonu pred par tedni.

policijski. Zvečer je prišel z Dunaja v Prago policaj, ki je poizvedoval po neki Katarini Berk, katere ima na vesti celo vrsto sleparij, izvršenih na Dunaju. Slučajno jo je bil nekoč videl in zato je spoznal v njej Katarino Berk, dekle, ki je pospravljala policijski muzej in med zaslišenjem inspektorja Wagnerja že služkinjo, ki je bila nenadoma izgnila.

"Kako čudno naključje!" je ves vesel vzkliknil policijski inspektor in se takoj nato spet zresnil.

"Pozabil sem jo bil vpisati v hišno knjigo, ko je služila pri meni," se je potrt spomnil, ko je spet sedel sredi svoje zbirke vitrihiv.

Ogledoval si je album zločincev in ko je nato povzdignil svoje izmučene oči k nebu, mu je kot pravemu birokratu padel v glavo izreden sklep.

Sam sebe je poklical v pisarno zaradi nemarnega vpisovanja služinčadi. In ko je bil tako sam s seboj, je sedel pred zrcalo in se nagovoril s primernim govorom.

Najprej se je informiral o svoji narodnosti in nato se je vprašal, če je bil že kdaj kaznovan.

"Vaša sreča, da se je to zgodilo prvičkrat," je dejal samemu sebi, "če ne, bi vas moral kaznovati po vsej strogosti zakona. Za danes naj vam bo odpuščeno, ker ste svoj prestopok sami javili varnostnem oblastvom in ker ste, kakor že rečeno, prvičkrat pred nami, upam, da se to ne bo več ponovilo. Lahko greste domov, gospod policijski inspektor Wagner."

Pripadal si je sabljo in odšel domov. Na stopnicah ga je srečal policijski šef in ga opozoril na to, da mora nocoj prisostvovati nekemu političnemu shodu.

Stari Wagner ga je pogledal in odvrnil:

"Oprostite, toda v pisarni so mi pravkar dejali, da lahko grem domov."

In s čudnim nasmehom se je odpravil dalje. Ker se mu je nenadoma omračil um, so ga upokojili.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

"MAGIČNA PREPROGA" PRAZNUJE PRVO OBLETNICO

Lucky Strike radio program so na radio že več kot štiri leta, "Magična preproga" je pa praznovala pred kratkim prvo obletnico.

V teku enega leta je prinesla krasne godbene programe iz Berlina, Parisa, Londona, Dublina, Buenos Aires, Havane in Montreala. Vsega skupaj je prinesla radio publiki dvaindesetdeset izbranih programov.

Poleg godbenih so bili zelo značilni tudi drugi programi.

Tako je bil naprimer broadcastan boj za prvenstvo med Sharkeyem in Schmelingom, rimska olimpijada z Lake Placide, N. Y., broadcastanje plesega orkestra, ki se je nahajal v aeroplanu nad New Yorkom, ter na dan sv. Patrika godba Siamsa Gael iz Dublina.

Nadalje so nastopali razni politični govorniki, in opisani so bili najbolj zagonetni kriminalni slučajji iz zapiskov newyorškega policijskega urada ter justičnega departamenta v Washingtonu.

Takozvana "Magična preproga" je preletela več kot milijon milj od mesta do mesta ter je nudila poslušalcem najbolj izbrane programe.

Programi "Magične preproge" so vsak torek, četrtek in soboto zvečer ob desetih (EST) preko WEAFA in NBC omrežja.

(Adv.)

V JUGOSLAVIJO

Na Hitnem Ekspresnem Parniku

PARIS

20. JAN.—10. FEB.—4. MARCA

LA FAYETTE

28. JAN.—18. MARCA

CHAMPLAIN

18. FEB.—11. MARCA

Za kratek čas v vas kroje v Jugoslaviji

Se pošljetu in potu listu vsakemu po potrebnem opisu

French Line

306 N. MICHIGAN AVE., CHICAGO

123 S. Third St., Minneapolis, Minn.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Cene zmerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

Telefon Rockwell 4984

Chicago, Ill.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojasnila